

و نسا، کامل

و پیتی و نسا، در کتب صدری

www.ketab.ir

محمد علی اخوان

عضو هیئت علمی دانشگاه قم

علی اصغر نوبخت

- سرشناسه : اخویان، محمدعلی، ۱۳۴۵ -
- عنوان و نام پدیدآور : انسان کامل و چیستی آن در مکتب صدرایی / محمدعلی اخویان، علی اصغر نوبخت
- مشخصات نشر : تهران: نشر مشعر، ۱۴۰۰
- مشخصات ظاهری : ۲۷۲ ص
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۹۴۷-۸
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- یادداشت : کتابنامه: ص (۲۶۱) - ۲۷۲؛ همچنین به صورت زیرنویس
- موضوع : صدرالدین شیرازی، محمدین ابراهیم، ۹۷۹-۱۰۵۰ ق. دیدگاه درباره انسان (عرفان)
- موضوع : mulla sadra Shirazi—views on man(Mysticism) : انسان (عرفان)
- موضوع : Man (Mysticism)
- شناسه افروزم: نوبخت، علی اصغر، ۱۳۵۹ -
- رده بندی کنگره : BP286/8
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/83
- شماره کتابشناسی ملی : 8458914
- اطلاعات رکورد : فیا

انسان کامل و چیستی آن در مکتب صدرایی

مؤلفان: محمدعلی اخویان (عضو هیئت علمی دانشگاه قم)

علی اصغر نوبخت

ناشر: مؤسسه فرهنگی - هنری مشعر

صفحه آرا: حسن عموعبداللہی

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰.۰۰۰ ریال

کتاب حقوق محفوظ است

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
فصل اول: مفهوم شناسی	۱۳
۱. پیشینه بحث	۱۵
۲. کمال	۱۸
۳. انسان	۲۲
۳-۱. مقاصد ارزش انسان	۲۵
۳-۲. ارزش انسان از نظر قرآن	۳۴
۳-۳. جایگاه انسان کامل	۳۵
۳-۴. ضرورت وجود انسان کامل	۳۷
۳-۵. برتری ملائکه یا انسان کامل	۴۲
۳-۶. حقیقت و جایگاه انسان در جهان هستی	۴۵
۳-۷. زن یا مرد بودن انسان کامل	۴۷
۴. ارزش	۴۹
۵. تهذیب	۵۱
۶. نفس	۵۴
۷. عزت	۵۶
۸. عقل عملی و عقل نظری	۵۸
فصل دوم: کمال نفس از نگاه صدرالمتألهین	۶۱
مقدمه	۶۳
کمال نفس از دیدگاه حکیم صدرالمتألهین	۶۳
۱. مراتب تکامل نفس از جهت مراتب وجود	۶۴

۲. مراتب تکامل نفس از جهت مراتب مدرکات ۶۵
- ۱-۲. انسان طبیعی ۶۵
- ۲-۲. انسان نفسانی ۶۶
- ۳-۲. انسان عقلانی ۶۶
- ۱-۳-۲. مراتب کمال قوه نظری ۶۸
- مرتبه اول: عقل هیولانی (عقل بالقوه) ۶۸
- مرتبه دوم: عقل بالملکه ۶۹
- مرتبه سوم: عقل بالفعل ۷۱
- مرتبه چهارم: عقل بالمستفاد ۷۱
- ۲-۳-۲. مراتب کمال قوه عملیه (نیروی عملی) ۷۳
- مرتبه اول: تهذیب ظاهر ۷۴
- مرتبه دوم: تهذیب قلب (باطن) ۷۴
- مرتبه سوم: آراستن نفس ناطقه ۷۴
- مرتبه چهارم: فناء نفس از ذات خود ۷۵
- فصل سوم: ویژگیهای انسان کامل از نگاه صدر المتألهین** ۷۷
- مقدمه ۷۹
- ویژگیهای انسان کامل از نگاه ملاصدرا ۸۰
۱. خلقت رحمانی ۸۰
۲. علت غایی ۸۱
۳. ولایت تکوینی ۸۳
۴. خلافت الهی ۸۶
۴. عقل مستفاد ۹۴
۵. مظهر صفات خدا ۹۶
۶. عالم به اسرار آفرینش ۹۷
۷. جایگاه پیامبری ۱۰۱
۸. شفاعت و توسل ۱۰۳
۹. خلقت زمین برای انسان ۱۰۵
۱۰. مسجود فرشتگان ۱۰۷

۱۱۰.....	۱۱. محبوب خدا.....
۱۱۱.....	۱۲. اشرف مخلوقات.....
۱۱۴.....	۱۳. قدرت تعقل و تفکر.....
۱۲۰.....	۱۴. امانتدار الهی.....
۱۲۵.....	۱۵. واسطه بین خدا و ماسوی.....
۱۲۶.....	۱۶. روح الهی.....
۱۲۹.....	۱۷. فطرت الهی.....
۱۳۳.....	فصل چهارم: موانع رسیدن به جایگاه و مقام انسان کامل.....
۱۳۵.....	مقدمه.....
۱۳۵.....	موانع رسیدن به جایگاه و مقام انسان کامل از نگاه صدرالمآلهین.....
۱۳۵.....	۱. اعتقادی.....
۱۳۶.....	۱.۱. شرک.....
۱۴۰.....	۱.۲. عدم شناخت حق.....
۱۴۳.....	۱.۳. غفلت.....
۱۴۵.....	۱.۴. نفاق.....
۱۴۸.....	۱.۵. دنیا پرستی.....
۱۵۱.....	۱.۶. عدم شناخت نفس.....
۱۵۵.....	۲. اخلاقی.....
۱۵۵.....	۱.۲. هوای نفس.....
۱۵۸.....	۲.۲. طمع.....
۱۶۰.....	۲.۳. دروغگوی.....
۱۶۰.....	۲.۴. جهالت.....
۱۶۳.....	۲.۵. عدم شناخت ارزشها.....
۱۶۴.....	۲.۶. ارتکاب معاصی.....
۱۶۶.....	۲.۷. تمسخر.....
۱۶۷.....	۲.۸. پذیرش حاکمیت طاغوت.....
۱۷۰.....	۲.۹. استبداد و ستم.....

مقدمه

اصطلاح انسان کامل، که امروزه از آن به انسان ایدئال یا انسان آرمانی یاد می‌شود، و از نگاه اهل معرفت، انسان کامل با اسامی: خلیفه، امام، قطب، صاحب زمان، مهدی، هادی، پیشوا و مانند آن یاد شده است. و در ره آورد اهل شهود و عرفان و فلسفه، جایگاه بلند و اهمیت خاصی دارد که به خواست خداوند سبحان فرازهایی از یافته‌ها و گفته‌های آنان را در این تحقیق بازگو خواهیم کرد.

مسئله انسان کامل از منظر اندیشمندان و صاحب نظران بسیار بحث و بررسی شده هر چند، تعبیر انسان کامل را اولین بار ابن عربی مطرح کرده‌اند، اما درباره انسان و کمالات انسانی تفسیرهای متفاوتی در مکتب‌های مختلف ارائه شده است. در این تفسیرها صاحب نظران، هر کدام به جنبه خاصی از ابعاد وجودی انسان توجه کرده، سیر و تکامل انسان را در بعد مایه کمال وی دانسته و انسان کامل را نیز از همان زاویه تفسیر کرده‌اند. این در حالی است که از دیدگاه جامع و عمیق‌تر، انسان کامل کسی است که در تمام ابعاد وجودی، آخرین منازل کمال انسانی را پیموده و آخرین قله بلند انسانی و الهی را فتح کرده است. در این تحقیق، در صدد تبیین انسان کامل از دیدگاه صدرالمتهلین هستیم. ایشان بر اساس مشرب عرفانی که از استاد خود ابن عربی داشته و تخصص خود در مسائل عقلی، تفسیر جامع و کاملی در این باره از خود به یادگار گذاشته‌اند و ما در این تحقیق به خواست خداوند سبحان، در تلاش هستیم، انسان کامل را از نگاه آن فیلسوف، تبیین و ترسیم کنیم. چون هر اندیشمندی به فراخور مبانی فلسفی خود و نوع بینشی که به جهان و هستی دارد، جایگاه انسان را متفاوت از دیگران ترسیم می‌کند. در عصر جدید بیشتر متفکران در آرای فلسفی پیرو رنه دکارت هستند و نگاهی که به انسان و جایگاه آن دارند در حقیقت به

عنوان سوژه در برابر اثره می‌باشد و این نوع نگاه باعث می‌شود سوژه محور به عقل و کمال انسان حاکم باشد در حالی که ما در این تحقیق جایگاه انسان را از نگاه ملاصدرا مورد بررسی قرار دادیم و این نگاه باعث خواهد شد تا ابعادی که از نگاه رنه دکارت و پیروان آن مغفول مانده مورد بررسی واقع بشود. ملاصدرا از بزرگترین حکمای اسلامی توانسته است نظام فلسفی خاصی را با توجه به آرای فلاسفه مشاء اشراق، عرفای اسلامی - به ویژه محیی‌الدین عربی - و متون دینی، تاسیس نماید. در این نظام انسان جایگاه برتری نسبت به سایر موجودات دارد.

در اندیشه ملاصدرا، هستی از قوس صعود و نزول تشکیل می‌گردد که در این بین انسان بعد از ایجاد مراتب نباتی و حیوانی به صحنه جهان محسوس پا می‌گذارد. اول مخلوقی که در مراتب بالای وجود از خداوند صادر می‌شود، عقل است که در بیان‌های دیگر «انسان کامل» یا «نور محمدی» خوانده می‌شود و می‌تواند با طی مسیر کمال در قوس صعود به مقام «قاب قوسین ادنی» دست یابد. به عقیده او انسان برخلاف سایر ممکنات که از ماهیت و مرتبه وجودی خاصی برخوردارند، مرتبه وجودی ثابتی ندارد، بلکه از مرتبه‌ای به مرتبه دیگر منتقل می‌شود و همواره در تحول و تکامل است.

در این تحقیق بر آن هستیم برای روشن شدن دیدگاه ملاصدرا و تبیین دیدگاه ایشان به انسان کامل، ابتدا به نفس و مراتب کمال آن بپردازیم و آنگاه به ویژگی‌های انسان کامل از نگاه ملاصدرا به همراه عوامل از بین برنده و ارتقاء دهنده کمال انسان را بررسی کنیم. تا در آخر به مصادیق انسان کامل را از نگاه بزرگان عرفان و فلسفه و صدرالمتألهین بپردازیم.